

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

159

Vragen van de leden **Fokke** en **Oosenbrug** (beiden PvdA) aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *het misbruiken van de Wet Openbaarheid Bestuur (WOB)* (ingezonden 26 augustus 2013).

Antwoord van minister **Plasterk** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) (ontvangen 4 oktober 2013) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2013–2014, nr. 1

Vraag 1

Kent u de signalen van gemeenten en de VNG over het oneigenlijk gebruik van de WOB met betrekking tot het vorderen van dwangsommen bij niet tijdig beslissen op een WOB-verzoek?

Antwoord 1

Deze signalen zijn mij bekend. Ik herken de problematiek. Dergelijke signalen van oneigenlijk gebruik (ook wel: misbruik) van de Wob heb ik van diverse organen ontvangen. Zo heeft het college van procureurs-generaal namens de ketenpartners CJIB en politie uitdrukkelijk aandacht gevraagd voor het oneigenlijk gebruik van de Wob in dit kader.

Vraag 2

Deelt u de mening dat de dwangsom, zoals geïntroduceerd door de «Wet dwangsom en direct beroep bij niet tijdig beslissen» (verder: Wet dwangsom), in zijn algemeenheid een nuttig instrument is dat er aan kan bijdragen dat bestuursorganen binnen de daarvoor geldende wettelijke beslistermijnen een beschikking geven? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

In mijn brief van 11 maart 2013 naar aanleiding van vragen van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken over de monitor Wet dwangsom (Kamerstukken II 2012/13, 29 934, nr. 30) heb ik reeds geoordeeld dat de Wet dwangsom een bijdrage levert aan meer tijdige besluitvorming.

Vraag 3

Deelt u de mening dat de WOB van belang is om burgers, waaronder journalisten, inzage te geven in overheidsinformatie en om daarmee de deelname aan de democratie en overheidsbesluitvorming te bevorderen? Zo ja, deelt u dan ook de mening dat de WOB niet bedoeld is om burgers via de weg van het vorderen van een dwangsom, financieel voordeel te geven?

Antwoord 3

In de considerans van de Wob is het doel van die wet reeds verwoord: een goede en democratische bestuursvoering. Het gaat er dan ook om dat burgers toegang moeten hebben tot overheidsinformatie om het bestuur adequaat te kunnen controleren en eventuele misstanden aan de kaak te kunnen stellen. Daarnaast moeten zij over voldoende informatie beschikken om deel te kunnen nemen aan het werk van de overheid. Wob-verzoeken die gericht zijn op financieel gewin door het innen van dwangsommen hebben inderdaad niets te maken met een goede en democratische bestuursvoering.

Vraag 4

Deelt u de mening dat het genoemde oneigenlijk gebruik van de WOB weliswaar voortvloeit uit de Wet dwangsom maar dat de wijze waarop overheidsinformatie op grond van de WOB moet worden verstrekt geen verband houdt met de dwangsomregeling? Zo ja, deelt u dan tevens de mening dat het beëindigen van het oneigenlijk gebruik van de WOB ook los van een inhoudelijke herziening van de WOB, zoals bijvoorbeeld aangekondigd door de fractie van GroenLinks, geregeld kan worden? Zo ja, hoe en op welke termijn gaat u dit doen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Ik ben van oordeel dat er snel iets moet gebeuren aan het oneigenlijk gebruik van de Wob. Met de toezending van een afschrift van mijn brief aan de Nationale ombudsman heb ik uw Kamer kort voor de zomer reeds bericht dat onderzoek wordt gedaan naar de effecten van drie recent in de Algemene wet bestuursrecht (Awb) ingevoerde «versnellingsinstrumenten», waaronder de Wet dwangsom. Daarbij wordt op verzoek van mij en mijn ambtgenoot van Veiligheid en Justitie ook het gesignaleerde misbruik van de Wet dwangsom bij met name de Wob betrokken. De resultaten van dit onderzoek zijn naar verwachting op korte termijn beschikbaar. Mede op basis van deze resultaten zie ik op welke wijze op korte termijn paal en perk kan worden gesteld aan oneigenlijk gebruik van de Wob. Een volledige inhoudelijke herziening van de Wob is daarvoor in elk geval geen noodzakelijke voorwaarde.

Vraag 5 en 6

Op welke wijze kunnen indieners van een WOB-verzoek, anders dan via de dwangsomregeling, binnen het bestuursrecht afdwingen dat een bestuursorgaan tijdig informatie verstrekt? Acht u deze mogelijkheden afdoende om voor een effectieve werking van de WOB te zorgen? Zo ja, deelt u dan de mening dat het niet per se nodig is dat WOB-verzoeken onder de werking van de Wet dwangsom blijven vallen? Zo nee, waarom acht u die mogelijkheden niet afdoende?

Deelt u de mening dat de mogelijkheid die op grond van de Wet dwangsom bestaat om bij overschrijding van de beslistermijn in de WOB, zonder eerst bezwaar bij het bestuursorgaan aan te hoeven tekenen, rechtstreeks in beroep te kunnen gaan bij de rechter, ook kan dienen tot het geven van een tijdige WOB-beschikking door het bestuursorgaan? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5 en 6

Ingevolge artikel 7:1, eerste lid, onderdeel f, Awb kan tegen het niet nemen van een besluit rechtstreeks (dus zonder een daaraan voorafgaande bezwaarfase) beroep worden ingesteld bij de bestuursrechter. In beginsel doet de bestuursrechter op een dergelijk beroep binnen acht weken uitspraak (art. 8:55b Awb). Indien het beroep gegrond is en nog geen besluit is bekendgemaakt, bepaalt de bestuursrechter ingevolge artikel 8:55d Awb dat het bestuursorgaan binnen twee weken na de dag waarop de uitspraak wordt verzonden alsnog een besluit bekendmaakt. De rechter verbindt aan zijn uitspraak een dwangsom voor iedere dag dat het bestuursorgaan in gebreke blijft de uitspraak na te leven. De vraag of hiermee in het kader van het waarborgen van tijdige besluitvorming op grond van de Wob kan worden volstaan, zal ik binnenkort bezien mede in het bredere perspectief van de uitkomsten van eerdergenoemd onderzoek.

Vraag 7

Voldoen de gewraakte aanvragen voor een WOB-beschikking in alle gevallen aan de eisen van artikel 4:2 lid 1 onder c van de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) waarin is bepaald dat een aanvraag een aanduiding van de gevraagde beschikking moet bevatten?

Antwoord 7

Ingevolge artikel 3 van de Wob kan een ieder verzoeken om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de bestuurlijke aangelegenheid of het daarop betrekking hebbende document waarover hij informatie wil ontvangen. Daarmee is tevens voldaan aan de eis van artikel 4:2, eerste lid, onder c, van de Awb.

Artikel 3 van de Wob bepaalt verder dat de verzoeker bij zijn verzoek geen belang hoeft te stellen en dat het bestuursorgaan de verzoeker bij een te algemeen geformuleerd verzoek zo spoedig mogelijk vraagt om zijn verzoek te preciseren en hem daarbij behulpzaam is.

Vraag 8, 9 en 10

Moet een aanvrager gebruik maken van een formulier dat het bestuursorgaan voor een aanvraag heeft vastgesteld (artikel 4:4 AWB)? Zo ja, wat zijn de gevolgen voor de aanvraag indien de aanvrager geen gebruik heeft gemaakt van een door het bestuursorgaan vastgesteld formulier? Zo nee, waarom niet?

Kan de WOB zodanig worden aangepast dat een aanvraag zonder een vastgesteld formulier niet in behandeling hoeft te worden genomen? Zo ja, acht u dit een werkbare oplossing ter voorkoming van het genoemde oneigenlijk gebruik van de WOB? Zo nee, waarom niet?

Ziet u mogelijkheden tot het stellen van andere vormeisen ten aanzien van het doen van een WOB-verzoek waardoor oneigenlijk gebruik niet of nauwelijks meer mogelijk wordt? Zo ja, waar denkt u dan aan? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8, 9 en 10

Aan het doen van een verzoek stelt de Wob geen formele eisen. Uitgangspunt is dat een Wob-verzoek vormvrij is: een dergelijk verzoek kan naar keuze schriftelijk (eventueel elektronisch, mits het bestuursorgaan kenbaar heeft gemaakt dat die weg openstaat) of mondeling worden gedaan. De Wob schrijft dan ook niet het gebruik van een formulier als bedoeld in artikel 4:4 van de Awb voor. Het is aan het bestuursorgaan dat bevoegd is op de aanvraag te beslissen, te beslissen of het wenselijk is voor het indienen van aanvragen en het verstrekken van gegevens een formulier vast te stellen. Als een formulier is vastgesteld kan een aanvraag die anders dan via het formulier is ingediend onder omstandigheden op grond van artikel 4:5 Awb buiten toepassing worden gelaten (indien essentiële gegevens ontbreken of het op andere wijze indienen van de aanvraag voor het bestuursorgaan tot administratieve problemen aanleiding geeft). Wel moet het bestuursorgaan op grond van artikel 4:5 Awb de aanvrager eerst gelegenheid bieden alsnog een aanvraagformulier in te vullen.

Overigens geeft artikel 4:4 Awb zelf niet de bevoegdheid gegevens te verlangen: de vraag om welke gegevens via het formulier mag worden gevraagd, wordt beheerst door de artikelen 4:2 en 4:3 Awb alsmede de wettelijke regeling waarop het besluit waarop de aanvraag betrekking heeft, is gebaseerd, i.c. de Wob.

Overigens heb ik begrepen dat sommige bestuursorganen de mogelijkheid om Wob-verzoeken langs de elektronische weg in te dienen niet hebben opengesteld. Bulkverzoeken waarbij een verzoek om informatie met één e-mail aan een groot aantal bestuursorganen kan worden gezonden of dubbele, bijna identieke Wob-verzoeken die kort na elkaar per fax worden ingediend met de bedoeling het bestuursorgaan op het verkeerde been te zetten, kunnen zo effectief worden tegengegaan. Het is echter zeer de vraag of deze handelwijze een werkelijke rem zet op het oneigenlijk gebruik van de Wob, gericht op het innen van (grote bedragen aan) dwangsommen. Ook dit zal binnenkort worden gezien bij gelegenheid van de resultaten van eerdergenoemd onderzoek.